

כ"ה ניסן תש"פ
19 אפריל 2020

לכבוד
מר שי חג'ג'
ראש המועצה האזורית מרחבים
ויו"ר מרכז המו"א

לכבוד
מר חיים ביבס
ראש עיריית מודיעין מכבים רעות
ויו"ר מש"מ
א.נ.,

הנדון: נייר עמדה – בעקבות משבר התפשטות הקורונה

נייר עמדה זה גובש מתוך שיח שהתקיים בפורום גזברי הרשויות המקומיות בכללן, ע"י צוות שביקש להתנדב ולעסוק בכך.

אנו ערים למאמצי השלטון המקומי, שעושה לילות כימים אל מול משרדי הממשלה במטרה להבטיח את כלכלת הרשויות המקומיות, ושותפים פעילים להיוועצויות הנעשות בפניות לגורמים השונים ולרבות במו"מ עימם, על כך תודתנו והערכתנו למנהיגותכם.

נקדים ונאמר כי חלקים נכבדים מהאמור במסמך זה מטופלים ע"י מר איתי חוטר סמנכ"ל כלכלה במש"מ בעבודה מולנו ואנו מודים לו על כך.

מטרת מסמך זה אם כן לאגם את כלל הנושאים ולנסות להקיף את הנדרש בעת הזאת.

כללי

בעקבות החלת מצב החירום במדינה למאבק בהתפשטות נגיף הקורונה, ננקטו צעדים ע"י המדינה שהביאו לפגיעה משמעותית בפעילות המשק וכפועל יוצא מזה בפעילותן של הרשויות המקומיות. לאור המשמעויות הכלכליות הנגזרות ממצב זה על הרשויות המקומיות ולצורך היערכות ל"יום שאחרי", שקד איגוד הגזברים על עריכת נייר עמדה המשקף את הצרכים והמענה הנדרש לכלל הרשויות (עיריות, מועצות מקומיות, מועצות אזוריות ותעשייתיות), ובהתייחס למעמדן הפיננסי - איתנות, יציבות, בהתייעלות, בתוכנית הבראה.

המסמך צופה פני עתיד וגובש מתוך הבנה מעמיקה של המשמעויות הכספיות והניהוליות שיידרשו הן בטווח הקצר והן בטווח הארוך, מתוך ראייה רחבה בהתאם לצרכים וסוגיות אשר עלו מן השטח במהלך החודש האחרון.

ארנונה

אין ספק כי הפגיעה הקשה ביותר לרשויות המקומיות יהיו בצד ההכנסות וזאת הרבה מעבר לאי יכולת תשלום הארנונה על ידי עסקים בחודשים אפריל – יוני 2020 ומתן הפטור הצפוי לעסקים אשר בגינו צריכות כל הרשויות לקבל שיפוי מלא.

להלן השפעת המצב על גביית הארנונה ממגורים ומעסקים בטווח הקצר ובטווח הארוך:

- דחיית תשלומי הארנונה – ככל והיינו צופים כי ישולמו במועד לאחר הדחייה, הרי שהפגיעה הינה בתזרים המזומנים בלבד, אולם הצפי הוא שהדבר יבוא לידי ביטוי בפרמטרים נוספים כמפורט להלן.
- מתן פטור מארנונה שלא למגורים אנו מודעים לסיכום שהתגבש בין משי"מ לבין משרד הפנים ומשרד האוצר ושותפים לו, על אף זאת חשוב להדגיש שאנו סבורים שמתן הפטור מחייב מתן **שיפוי מלא** לרשויות המקומית (רשויות חזקות וחלשות), שכן אי מתן שיפוי עשוי לגרום לקריסה של רשויות שבעבר היו איתנות או יציבות. **גם אם סוכם אחרת בשלב זה, חשוב יהיה לשוב ולהעלות פער זה כחלק מהסיוע הנדרש לטווח הארוך בהפסד ההכנסות שייגרם לרשויות המקומיות.**
- אנו צופים כי בהכרח יחול קיטון בשיעורי הגביה מארנונה (שוטף ופיגורים) ביחס לשנה הקודמת הן בארנונה ממגורים והן בארנונה שלא ממגורים.
- שיעור האבטלה הגדול והיציאה של תושבים ממעגל ההכנסות בקרב העצמאים והשכירים יביא בהכרח לגידול בבקשות להנחות מבקש נזקק, אשר יקטין את הכנסות הארנונה ממגורים **לשנת הכספים 2021**, שכן הוכחת מצב כלכלי ומבחן הכנסה מתבצע על בסיס נתוני השנה הקודמת. על כן מומלץ לקבוע מבחני משנה נוספים ע"י הרשויות המקומיות למתן ההנחה.
- פשיטות רגל עתידיות שמקורם במשבר הנוכחי יביא לגל בקשות של מחיקת חובות בגין פשיטות רגל.
- בשל הבידוד והפסקת פעילות בתחום הנדל"ן קיים צפי לדחיית אכלוס במגורים ולא מגורים ועקב כך קיטון משמעותי בהכנסות הרשויות, אשר הדבר יבוא לידי ביטוי כבר בתקציב לשנת 2020 ויגרר גם לשנת 2021.

פגיעה בהכנסות עצמיות

הקפאת פעילות המשק צפויה לפגוע בכל התחומים המניבים הכנסות לרשויות המקומיות ולא רק בארנונה. מנינו חלק מסוגי ההכנסות על מנת לשקף את המצוקה הקיימת ברשויות בימים אלו. הכנסות חניה, שילוט, אגרות בנייה, השתתפות משפחות ברווחה (צד ג'), חוגים, שכירויות של מתקני הרשות בגין: עסקים סגורים על פי צו, פעילות וחוגים לילדים שפעילותם הופסקה, נכסים מסחריים שנפגעו, זכייני שילוט ושלטי חוצות, הכנסות משולחנות וכסאות, הכנסות מחניונים, הפסקת תקצוב תקורה לפרויקטים שמנהלת הרשות ועוד.

אובדן הכנסות זה צריך לקבל ביטוי בשיפוי לרשויות שיש לדרוש מהמדינה. אנו מודעים לכך שגם ההוצאות צומצמו בתקופה האחרונה ואולם רוב ההוצאות המהותיות הופחתו בחלקן הגדול כנגד הפחתה מקבילה בהכנסות ממשרדי הממשלה (חינוך, רווחה, משרד לביטחון פנים ועוד). כולנו פועלים באחריות מרבית והופכים כל אבן בימים אלו על מנת לצמצם הוצאות בלתי נחוצות. מבדיקה שערכנו, הפערים בין איבוד הכנסה לצמצום הוצאות הינם מהותיים ויש להתייחס לכך בזהירות מרבית כאשר מדברים על "חסכון" כתוצאה מהמשבר.

העסקת עובדים בהסכמים קיבוציים - שיפוי ממשרדי ממשלה

התחייבנו להעסיק עובדים המועסקים בהסכמים הקיבוציים. ככל והמשבר יעמיק לאחר החג אנו מבקשים התחייבות כי שיפוי משרדי הממשלה (חינוך, רווחה, משרד לביטחון פנים, משרד הביטחון) בגין כל העובדים המועסקים בהסכמים הקיבוציים יחול וזאת עד תום אירוע החירום. כך שבכל מקרה הרשויות לא יאלצו לספוג עלויות שכר אשר לא ימומנו מהמשרדים הייעודיים.

בנוסף אנו מפנים תשומת הלב כי הפסקת שירותי ניקיון ואבטחה במוסדות החינוך נערך בעיתוי המאוחר להפסקת הלימודים על ידי המשרד וזאת עקב הנחיות סותרות שהגיעו וכמו כן מטבעם של ההסכמים עתירי כ"א המכילים תשלום בגין הודעה מוקדמת. אשר על כן יש לדרוש פיצוי מלא גם ככל וההסכמים החוזיים עם הקבלנים יחייבו שיפוי בגין הפסקת העבודה על ידי המזמין.

הוצאות בלתי צפויות בחירום

כידוע נגרמו לרשויות הוצאות בלתי צפויות בחירום. המדובר בהוצאות בגין מיגון, הצטיידות, הוצאות להעלאת המורל לתושבים, קליטת עובדים חיוניים במקום עובדים אשר הופרשו לחופשה/ מחלה, רכישת מזון לקשישים, דיוור והסברה שמשרד הבריאות לא עשה, תוכניות למידה ולמידה מרחוק, השכרת רכבים/הסעות לעובדים חיוניים ומתנדבים למתן מענה לסיוע לאוכלוסייה נזקקת, הצטיידות במחשבים ניידים לעבודה מהבית, מנויים ל ZOOM, דיגיטציה ואמצעי תקשורת מתקדמים.

בתחשיב הנזק שנגרם לרשויות מהאירוע יש לקחת בחשבון הוצאות אלו ולדאוג לשיפוי לרשויות.

כמו כן נבקש שיפוי של משרד הבריאות על שמרטפויות שפתחו הרשויות המקומיות לטובת ילדי הצוות הרפואי.

הפחתת השתתפויות

- במועצות דתיות - מתן אפשרות לרשות המקומית לקצץ השתתפויות במועצות הדתיות על פי נוסחה / מנגנון מביא לביטוי "חסכון" בעלויות המועצות בגין התפרצות המגיפה.
- הפחתת השתתפות הרשויות באיגודים – רשות הניקוז, וטרינריה ועוד.

תזרים המזומנים

בתחילתו של המשבר ניהלנו את המערך הכספי על פי תזרים המזומנים. נדגיש כי קיימת שונות רבה בין הרשויות לעניין תזרים המזומנים וכי הקלה גורפת לכלל הרשויות איננה בהכרח הדבר הנכון לכל רשות.

על מנת לסייע לרשויות נבקש לתת מענה מידי לחוסר ביכולת של רשויות לשלם משכורות וספקים בטווח המידי על ידי:

- ויתור על ריבוי בדיקות ובקורות והסתפקות באישור ראש הרשות, גזבר הרשות ומהנדס הרשות בגין שחרור כספי פיתוח.
- הסרת חסמים לשחרור כספים ממשרדים יעודים לשוטף והעברתם בלוחות זמנים שיהיה ידוע לרשויות על מנת שיוכלו לתכנן את תזרים המזומנים ברשות.
- העברת 80% מקדמות על חשבון מענקים באופן מידי כאשר הגשת הדוחות ועריכת הביקורת תיעשה לאחר מכן עם זכות קיזוז למי שלא יעמוד בבקורות.
- הקצבות נגישות: לתת הנחיה למרמנט להקל על הדיווחים ולהעביר למשרד החינוך. נוצר צוואר בקבוק באישור ההקצבות לנגישות בהעדר קלינאיות תקשורת ויועצים אקוסטיים שיחתמו על הטפסים. אנו מבקשים לשחרר את הכספים בחתימת גזבר וראש רשות יקבלו כל אישור שצריך.
- דחיית תשלומי חשמל, מס הכנסה, ביטוח לאומי, מע"מ ופריסתם על פני יתרת השנה.
- דחיית המצי"נג לחודשיים נוספים ברווחה ועדכון המכסות במיידית ולא בסוף השנה, שיחסוך מימון ביניים רב.
- אי קיזוז משרד הרווחה על השתתפות הורים במסגרות מושבתות (מועדוני קשישים, פנימיות וכד'). נוצר מצב בו המסגרות אינן פעילות, ההורים / המשפחות לא ישלמו את חלקם – אין לגבות מהרשויות תשלום.

פירעון הלוואות

- אישור גורף לדחיית תשלומי פירעון מלוות עד 6 חודשים (גרייס) ופריסת התשלומים על פני יתרת תקופת הלוואה יצמצם את הפגיעה בתזרים המזומנים ויאפשר צמצום הוצאות בשנה זו.
- קיצור בהליך קבלת אשראי/נטילת הלוואות – מסלול "ירוק".

פינוי פסולת וביוב – היטל הטמנה

נוצר מצב שכל התושבים נמצאים בשוב והוצאות הפסולת כמעט והכפילה את עצמה, אנו רואים זאת מידי יום, בנוסף משק המים והביוב עובד בהיקף גדול יותר כך שעלויות פסולת וביוב עולות בעקבות המצב. כפי שכבר נעשה על ידיכם יש להמשיך ולעשות שימוש בקרן להיטלי הטמנה מקור מתאים להחזר הוצאות הרשויות בימים אלו, על ידי מתן שיפוי הוגן ביחס לכמויות פסולת מדווחות וידועות.

- הקפאת תשלומים בגין היטל הטמנה בשוטף - בין אם הוא משולם ע"י קבלנים או ישירות לאתרי הפסולת וזאת לתקופה של עד לחזרה לשגרה.
- ככל שתהיינה דרישות מספקים להעלות עלויות שינוע והטמנה, יש לקבל שיפוי על הוצאה בלתי צפויה זו מהקרן.

- מתן שיפוי בגין גידול בעלויות פיננסי הפסולת ברשויות הנובע מגידול חד בכמויות עקב הבידוד/ סגר בבתים. השיפוי יינתן ביחס לדיווחים לכמויות פסולת בשנה קודמת.
- שיפוי וכיסוי גירעונות מקרן היטל ההטמנה מכספי הקרן הקיימים לכל רשות ביחס לכמויות הפסולת המדווחות.

קרן השבחה ופיתוח

מתן אפשרות להעביר באופן חד פעמי היטלי פיתוח לתקציב הרגיל.

קרן לחופשה ומחלה שלילית –

אנו רואים חשיבות בכך שהעובדים אשר ברשותם יתרות חופש חיוביות יצאו לחופשות ולהתרענן ולא לחייבם להעביר לקרן.

- שיפוי לקרן חופשה שנתית בגין עובדים ביתרות שליליות.
- שיפוי לעובדים בגין ימי מחלה של עובדים אשר שהו בבידוד / חלו בנגיף לתקופה ארוכה ואין ברשותם ימי מחלה.

המלצה להנחיות והתנהלות בתחום המנהלי בתחומים שונים

בימים אלו בין פעולות החירום הנדרשות ופעילות בשגרת החירום אנו מצופים למתן מענה במנהל תקין. נבקש כי יבוצעו מספר הנחיות, דחיות ואישורים גורפים על מנת שנוכל בו זמנית: לתת מענה מהיר ויעיל בעת החירום ולבצע זאת תוך המגבלות הקיימות בימים אלו.

- **דוחות כספיים** – סגירת ספרי העירייה והגשתם לביקורת רו"ח מטעם משרד הפנים תידחה עד חודשיים לאחר החזרה לשגרה.
- **חוקי עזר** – מתן הארכה אוטומטית לחוקי עזר עד חודשיים לאחר החזרה לשגרה או חודשיים לאחר תום שנת הכספים המאוחר מבניהם. לגבי חוק עזר שמירה נדרש הסדר בחקיקה.
- **ועדות חובה** – לאפשר דחיית כינוס ועדות החובה עד אשר יוחלט לחזור לשגרה.
- **חוזים והתקשרויות** – הארכת תוקף חוזים והתקשרויות אוטומטית עד לשלושה חודשים אחרי החזרה לשגרה.
- **קריטריונים להגדרת "רשות איתנה" / "יציבה"** – קביעת קריטריון המאפשר לסיים את השנה בגירעון (בשיעור מסוים מסך התקציב) ללא ביטול הגדרת "רשות איתנה". (לדוגמא: גירעון של עד 10% מהתקציב לא ישלול רשות איתנה).

אסטרטגיית יציאה מהמשבר

ברצוננו להפנות את תשומת הלב כי לאסטרטגיית היציאה מהמשבר יתכן ויהיו משמעויות כספיות כבדות אשר עשויות לגרום לנקודת משבר תקציבית ברשויות. כך למשל חזרה של מערכת החינוך במשמרות, בלימודים דיפרנציאליים, ובכיתות קטנות כרוך בתוספות תקציביות מהותיות למערך הסעות כפול, שעות הוראה במשמרת שניה, הכפלת מערך האבטחה ועוד. בהתאם לכך יש לדרוש שעלויות נוספות אלו הנובעות מהיציאה מהמשבר יתוקצבו ע"י המשרדים הרלוונטיים.

נוסף על האמור לעיל אנו מציעים שיוקם צוות חשיבה מדיסציפלינות שונות ברשויות המקומיות אל מול אנשי המטה של מש"מ, אשר יכין תוכנית לשלטון המקומי כולו ליום שאחרי.

לסיכום,

אנו מקווים כי המסמך יסייע בידי הגורמים מקבלי ההחלטות, להציג את המשמעות הכלכלית והפיננסיות של המאבק הלאומי בהתפשטות נגיף הקורונה על הרשויות המקומיות. אנו מבקשים להמשיך להיות שותפים לצוותים המקצועיים המייעצים לפורום מקבלי ההחלטות ושותפים באופן פעיל לקבלת ההחלטות, אשר עימם נצטרך להתמודד כולנו על מנת לייצב את המצב הכלכלי ברשויות.

על מנת להשלים ולכמת מבחינה כספית את ההשלכות שהוצגו לעיל, אנו ערוכים לסייע באיסוף נתונים מהגזברים ברשויות, כך שתוצג תמונת המצב הכספית במלואה.

ברצוני להודות לחברתי רו"ח טירנה ססי, גזברית עיריית בת ים, שריכזה את העבודה בנושא זה ולחברי הצוות שעסק יחד איתה בכתיבת מסמך זה, רו"ח דני אורן גזבר המו"מ באר יעקב, גבי חני גולדשטיין גזברית עיריית פתח תקווה, מר ליאור בן טריה גזבר מו"מ בית אל, רו"ח סימה כחלון גזברית דימונה, רו"ח רוני חדד גזבר הרצליה ומר שמעון פרץ גזבר מו"מ מרחבים.

בברכה,

תומר ביטון, רו"ח
גזבר עיריית באר שבע
ויו"ר איגוד הגזברים

העתקים:

מר שלמה דולברג, מנכ"ל מש"מ
מר איתי חוטר, סמנכ"ל כלכלה מש"מ
חברי הצוות – איגוד הגזברים